

Brutal / Feral

Arquitectures de supervivència

Del 21 febrer al 18 de maig de 2025

Bòlit_LaRambla
Bòlit_StNicolau

COMISSARIAT
Andrés Hispano
amb la col·laboració
d'Ingrid Guardiola

ARTISTES
Marcel·lí Antúnez, Marta Bisbal, Albert Coma, ISSA (Island School of Social Autonomy), Laura Lío, Dani Montlleó, Txema Salvans

«Que el cielo exista, aunque nuestro lugar sea el infierno.»

Jorge Luís Borges

A la dècada dels anys cinquanta als Estats Units, en plena Guerra Freda, es consoliden dos models de modernitat amb gran projecció: la que va representar l'arquitectura racionalista en els seus extrems elitistes o suburbials (representada en projectes com el Case Study Houses, organitzat per la revista Art & Architecture, entre 1945 i 1966) i la derivada de les lliçons de Buckminster Fuller, com la fascinació per les cúpules geodèsiques, que van convidar a viure en formes lleugeres i econòmiques, gairebé tribals, molt inspiradores per l'imaginari hippy, com el cas de la comuna Drop City a Colorado el 1960. Es a dir, estem parlant, d'una banda, de l'estètica del búnquer d'herència brutalista i, de l'altra, l'estètica de la cabana, entre la fortificació i la comunió amb la naturalesa, entre les demarcacions clares i artificioses i una arquitectura en la qual un món penetri confusament en l'altre. Seria temptador dir que aquests imaginaris corresponen a escenaris que el cinema ha conreat com a utòpics i distòpics, però no és exactament així, perquè somnis i malsons han adquirit característiques de totes dues visions.

Per brutal, o per brutalisme, s'entenen diverses tipologies arquitectòniques, inspirades en el racionalisme dels anys vint i trenta, però hipertrofiades per les necessitats de la postguerra i la fascinació pel ciment. Particularment aclarador i deshumanitzat sembla el brutalisme als països de l'Est, potser per això les construccions s'han convertit en espais de culte. Aquesta estètica absent d'ornaments, monumental, modular i sovint inspirada en fortificacions militars, del castell al búnquer, diversifica el seu ús convertint-se en seu d'edificis públics, en barrinades de treballadors o en habitatges de luxe a parts iguals. El 2017, amb la victòria de Donald Trump a la presidència dels Estats Units, la demanda de búnquers va créixer un 700%. Hi ha ciutats fortificades que s'anuncien avui com a refugis per a privilegiats (Seasteading Institute), mentre els refugis atòmics tornen a estar de moda o es dissenyen secretament ciutats-model per als multimilionaris de Silicon Valley (al costat de l'antiga base aèria de Travis, a Califòrnia). Alhora, veiem a la costa britànica presons flotants de ciment (Bibby Stockholm) que semblen tretes de Hollywood (*Plan de escape*, amb S. Stallone, 2013) o s'imaginem cases i barris de contenidors, destinats indistintament a estudiants, *hipsters* o treballadors temporals.

Feral és com s'anomenen els animals domèstics que, en ser abandonats, tornen a una naturalesa que els és estranya i hospitalària alhora. Gossos deixats en els marges de la ciutat, colònies de gats, micos a l'Índia adaptats a la urbs com un "nou bosc"... En la nostra accepció, *Feral* es refereix a paisatges com el de Prypiat (Txernòbil), que han vist la urbs recuperada per la naturalesa, en un paradoxal miratge de ciutat possible. Entre els projectes que busquen recuperar un contacte constant amb espais naturals, sense renunciar a l'activitat urbana (social, laboral, econòmica...) es troben les Amazon Spheres a Seattle, els projectes de ciutat-bosc a Singapur (Forest City Johor) o les Green Towers de Stefano Boeri a Nanjing, entre molts projectes que recuperen ponts, passejos, façanes, terrats i fins i tot pàrquings com a espais per *assilvestrar* amb nova massa verda. El més sorprenent d'aquests projectes, que fonen alhora imaginaris utòpics i distòpics, són els anomenats *Underground Green Spaces*, com el parc subterrani The Lowline a Nova York, un laboratori de paisatgisme subterrani, foment del talent jove i construcció de comunitats, tancat el 2017, però molt influent encara avui en dia. Aquests són només alguns exemples d'aquesta arquitectura a la recerca d'una nova comunió amb la naturalesa que transcendeixi tres segles de jardins i parcs zoològics incapaçs ja de satisfer la nostra necessitat d'un contracte sostenible entre la civilització i la naturalesa.

Si el brutalisme ha estat la llar dels grans dolents del cinema; la cabana o el model assilvestrat, han fet brillar personatges innocents, utòpics, marginals (*Walden*, *Kaspar Hauser*, *Mowgli*, *Tarzán*, *Captain fantàstic*, *El senyor de les mosques...*). Les ciutats salvatges, aquelles on natura i cultura breguen i conviuen, però, també són la prova de les ruïnes futures d'un planeta que col·lapsa encarnat pels innombrables relats del cinema de ciència ficció, que confirmen que les arrels del somni són també les arrels de la por. Aquestes referències són claus en un moment en què, degut a l'emergència climàtica, es qüestiona la petjada de carboni, la relació entre els ecosistemes humans, animals i vegetals i es repensa quina arquitectura han de tenir les ciutats per ser més habitables des del punt de vista de la salut integral. BRUTAL/FERAL proposa evocar aquest escenari, aquests imaginaris a partir del treball de diversos artistes contemporanis en els espais expositius del Bòlit, el Centre d'Art Contemporani de Girona, així com als espais públics de la ciutat.

CRÈDITS

Equip: Farners Cabra, Xavi Cantó, Laura Francès, Ingrid Guardiola, Diana Sans

Muntatge: Xavi Torrent, Quim Gironella i Ander Condon

Disseny gràfic: La Fonda Gràfica

Producció gràfica: Vidcus, Impressió i retolació

Fotografia: Carles Palacio

Assegurances: Molas i Torroella

Arxiu: Cultural Rizoma

Atenció al públic: Actiescola

Bòlit_LaRambla

Ràmbra de la Llibertat, 1
17004 Girona

De dl. a dv. de 9 a 19 h
Ds. de 9 a 14 h i de 15 a 19 h
Dg. i festius de 9 a 14 h

Bòlit_StNicolau

Pl. de Santa Llúcia, 1
17004 Girona

Dc. de 10 a 14 h
Dj. i dv. de 10 a 14 h
i de 17 a 19 h
Ds. d'11 a 14 h i de 17 a 19 h
Dg. i festius de 9 a 14 h

Ho organitza

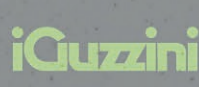
Amb el suport de

Hi col·laboren

Ho patrocina

MARTA BISBAL

Ubicació: Bòlit_LaRambla

Brutal Moods. 2022-2025, 58'
Brutal Moods és un assaig audiovisual que reuneix multitud de fragments sobre la manera en què l'arquitectura brutalista ha estat referida en el cinema contemporani. En aquesta instal·lació, la pel·lícula ha estat expandida al costat d'altres pantalles que la descomponen i completen.

Frankfurt. 2024, 3'

Un gratacel brutalista de 116 metres va ser demolit a Frankfurt el 2014, davant l'expectació de milers de persones. Tots semblen celebrar la seva desaparició. Aquesta instal·lació audiovisual a dues pantalles, realitzada deu anys després, té lloc entre demandes de preservació del patrimoni brutalista.

DANI MONTLLIÓ

El cau de la morena (versió 2). 2025

Instal·lació, tècnica mixta
 Ubicació: Bòlit_LaRambla i Bòlit_StNicolau

Una sèrie de desmuntables de cartró ens acosten a les paradoxes de l'arquitectura brutalista de la ficció, escenografia preferida del malvat sofisticat. En un sùmmum de contradiccions, també apareixen espais dissenyats exquisidament per a animals que, en un gir històric, acaben sent "brutalment" ocupats pels seus creadors.

TXEMA SALVANS

Sinantropia. 2025

Instal·lació fotogràfica
 Ubicació: Bòlit_StNicolau

Salvans presenta un àlbum de relacions inesperades sobre la possibilitat d'habitar contra natura. La sinantropia defineix la capacitat d'algunes espècies per adaptar-se a les condicions ambientals creades o modificades com a resultat de l'activitat humana.

ALBERT COMA

Món de passatges. 2025
 Instal·lació audiovisual interactiva
 Ubicació: Bòlit_StNicolau

Assistim a una torre de Babel feta de residus i objectes que l'humà ha anat creant i modificant. En ella s'hi mesclen elements que semblen procedir d'altres ecosistemes. La torre s'erigeix com un monument sense èpica, com una ruïna contemporània, però amb la poètica de la deixalla, del diàleg entre ecosistemes i de la falta d'utilitat pràctica de tot aquell conjunt d'objectes.

ANDRÉS HISPANO

Trouble in Paradise. 2018-2025

Llibre i vídeo, 4'
 Ubicació: Bòlit_StNicolau

L'*scrapbook* o llibre de retallades, encara és un mitjà interessant per posar en relació imatges de diferent procedència. En aquest àlbum es reuneixen imatges sobre la nostra idea de paradís i la manera en què va anar derivant cap el ciment, la ruïna i les alçades vertiginoses.

LAURA LÍO

De vuelta al remitente. 2025

Escultura
 Ubicació: Jardins de Sant Feliu

Un niu gegant fet de tota mena d'elements, naturals i industrials, entre els quals hi ha fins i tot objectes creats per espantar els ocells. Un niu que, com la carta d'un amant desairat, ens retorna allò que un dia vam fer contra els altres.

Savia sangre. 2022-2024

Tècnica mixta
 Ubicació: Bòlit_StNicolau

Tres peces de paper, collage i pintura ofereixen amb les seves formes i composició una reflexió sobre la falsa dicotomia entre cultura i naturalesa. Darrere d'un collage d'espectacles i missatges propis de la vida urbana, creixen arrels buscant suport i perpetuïtat.

MARCELLÍ ANTÚNEZ

Natura centrum est. 2025
 Performance de tradició oral i cercavila

Antúnez és un artista polifacètic i un relator oral preocupat per la transmissió de tradicions perdudes o transformades. Presenta una investigació sobre les múltiples genealogies de l'agricultura ecològica, i troba arrels en l'anarquisme o la teosofia, entre d'altres. L'obra es realitza en companyia de músics, rapsodes i feligresos, que l'acompanyaran en una cercavila teatralitzada pels carrers de Girona. Aquesta obra està feta en coproducció amb el Sismògraf d'Olot i el MNAC de Barcelona.

ISLAND SCHOOL FOR SOCIAL AUTONOMY (ISSA)

ISSA Library. 2024

Raspberry Pi mini ordinador amb software open source shareboxx, dispositiu LCD, vinil, paisatge sonor de llagosta i mobles.
 Ubicació: Bòlit_LaRambla

Situada a l'illa de Vis, a Croàcia, ISSA - The Island School for Social Autonomy és una escola experimental que té com a objectiu conrear maneres de viure, aprendre i ensenyat junts, així com prototipar com viure una "bona vida" a l'era de l'extinció. L'enfocament de l'escola està arrelat en l'autonomia social, l'estratègia política i un model d'organització social que posa l'accent en la capacitat dels individus per funcionar com a membres d'un grup cooperatiu. Els materials de lectura vinculats al projecte estan allotjats en un servidor de fitxers locals accessible. Els visitants poden seure, descarregar-los i llegir-los o emportar-se'ls.
<https://issa-school.org/>

«El paradís el prefereixo pel clima; l'infern per la companyia.» Mark Twain

PROGRAMA PÚBLIC

Dijous 13 de març

19 h
 Llibreria 22

PRESENTACIÓ

La poètica de l'espai de Gaston Bachelard.

Amb Ingrid Guardiola, directora del Bòlit i Andreu Gomila, traductor.

Dijous 3 d'abril

De 10 a 18 h
 COAC Girona

SEMINARI

Ecosistemes en pugna: quin model de ciutat necessitem?

Amb Sergi Cot, Enric Cassú, Mike Duff, Ramon Faura, Andrés Hispano, Xavier Monteys, Frederica Matelli i Marc Rosdevall.

Dijous 3 d'abril i divendres 9 de maig

18.30 h
 Bòlit_LaRambla i Bòlit_StNicolau

VISITA COMENTADA

Brutal/Feral: Arquitectures de Supervivència

Amb Andrés Hispano, comissari.

Divendres 4 d'abril

18.30 h
 Barri Vell de Girona
 Sortida: Pl. del Vi
 Arribada: Bòlit_PouRodó

CERCAVILA I PERFORMANCE DE TRADICIÓ ORAL

Natura Centrum Est

Amb Marcel·lí Antúnez, Núria Martínez Vernis, la banda musical i els feligresos.

Dijous 10 d'abril

18.30 h
 CC La Mercè

PRESENTACIÓ

Island School of Social Autonomy

Amb ISSA (Mediengruppe Bitnik, Sréčko Horvat). Condueix la sessió: Cristina Andreu.

Dimecres 16 d'abril

18.30 h
 Bòlit_PouRodó

ASSEMBLEA OBERTA

La cultura declara l'emergència (CDE)

Dissabte 3 de maig

11 h
 Cinema Truffaut

PROJECCIÓ

Brutal moods (58' 2022)

de Marta Bisbal.

Salvaxe, salvaxe (86' 2024)

de Xiana do Teixeiro i Emílio Fonseca.

Amb Andrés Hispano i Marta Bisbal.